

Naročnina lista: Celo leto 80 din., pol-
40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din.
Izven Jugoslavije: Celo leto 160 din. Inse-
rati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru;
pri večkratnem inseriranju primeren popust.
Upravišтво sprejema naročnino, inserale
in reklamacije.

Naša Straža

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini

„Naša Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in
petek. Uredništvo in upravišтво je v Mar-
boru, Koroška cesta št. 5 Z uredništvo se
more govoriti vsaki dan samo od 11 do
12 ure. Rokopisi se ne vračajo.
Nezaprite reklamacije so poštnine proste.
Telefon Interurban št. 115.

4. številka.

MARIBOR, dne 25. februarja 1925.

Letnik I.

J. Vesnjak:

Na razpotju.

Še nekaj dni in jugoslovanski parlament se sestane. Zanimivo in karakteristično za našo politično javnost pa je, da se v tem ne koncentrira njeno politično interesiranje, temveč konferencam voditeljev posameznih strank in še bolj posetom teh voditeljev na dvoru. To kaže deloma omajano vero v naš parlamentarizem; javnost očitveno računa na odločitev faktorja izven parlamenta, pričakuje od njega tehtno besedo in odločilno dejanje: ne veruje pa, da bi parlament iz samega sebe prinesel ozdravljenje. To je v politiki jasen in nevaren simptom in znači razpotje v mišljenju ljudi: eni se na vse kriplje trudijo, da skušajo izrabljati in zlorabljati svoje zveze s tem izvenparlamentarnim faktorjem, drugi pa delajo na podlagi tega — svoje zaključke.

Kaj nas uči politični razvoj zadnjih let?

Volitve leta 1920, še bolj pa leta 1923 in sedaj 1925 treznemu presojevalcu razmer kažejo pred vsem nezlomljivo veljo Slovencev in Hrvatov, da v zavesti svoje individualnosti hočejo živeti politično, kulturno in gospodarsko kot narod v okvirju politične jednote, kateri bi bilo v smislu slovanskega in gospodarskega programa pridružiti še Bolgare.

Slovanski program ne zahteva le imperativno rešitev medsebojnega razmerja med Slovenci, Hrvati in Srbi, temveč zahteva tudi rešitev problema bratskega sožitja in če ne skupnega, vsaj paralelnega dela z bolgarskim delom našega Jugoslovanstva.

Gospodarski razvoj pa zahteva od nas Jugoslovanov čim večji teritorij, da ohranimo resnično in ne samo fiktivno, navidezno svojo neodvisnost, da smo v dobi svetovnega gospodarstva res faktor, ki v izdatni meri soodločuje v svetovnem gospodarskem vrvenju in izmenjavanju vrednot. Tudi tukaj pa smo na razpotju, kajti zunanje-politično gre očitveno naša smer veliko bolj proti, kakor pa za ustvarjenje bratskega sožitja z Bolgari, puščamo uničevati slovanski element v sedaj politično grški južni Makedoniji in trpimo na škodo Slovanstva grško politiko proti Bolgarom v Trakiji in rumunsko v Dobrudži, da ne govorimo o izvenbalkanski Besarabiji, ki je za slovanstvo tudi izredne važnosti.

Naše notranje-politično življenje zadnjih let nam pa tudi jasno priča, da se ne dajo uresničiti niti Radičevi, niti velesrbski ekstremi in so obojni škodljivi ne samo za Slovence, Hrvate in Srbe, ki so že v okvirju naše državne tvorbe, temveč tudi izven naših meja. Na razpotju smo torej tudi tukaj, ali bo dosedanje eksperimentiranje rodilo spoznanje, da iskreno jugoslovansko mišljenje ne prenese ne velesrbskega in ne Radičevega ekstrema.

Dobro presojanje in jasno spoznavanje je najboljši predpogoj smotrenega političnega dela. Jasno pa spoznamo lahko sedaj, da tudi v naši jugoslovanski politiki rodi stalnost in napredek le pameten in pošten kompromis. Mirno sožitje, kontinuiteta razvoja v dobro je zajamčena le tedaj, ako se pozna velike toke in sile v narodu in se išče njih rezultanta.

Ako si osvojimo to stališče, pa v naši notranji politiki v medsebojnih odnošajih kot rezultat dela odločujočih faktorjev zamoremo konstatirati le žalosten uspeh, da smo se medsebojno državno in nekako fizično pa zblížali, a etično le še bolj odtujili. Namesto spoštovanja in ljubezni je v ljudski duši vedno več sovražstva in nezaupanja, namesto konsolidacije napreduje razkrajanje. Resen politik in odkrit rodoljub si pač mora postaviti vprašanje: kam vodi to? In za njega je jasno, da vsak ekstrem mora roditi protiekstrem ter končati s katastrofo. Ali pa je katastrofa, ki mora zadeti vsak ekstrem, in ki uniči krivce in strašno zadene tudi nekrive, za Jugoslovane in posamezne njihove dele politično, gospodarsko, narodno koristna ali kvarna, to naj enkrat pomislijo in presodijo tisti, ki gredo za ekstremi in podpirajo ekstreme ter s tem ženejo druge v nasprotno ekstreme!

Ali s silo?

Nekateri se navdušujejo ob težini in zamotanosti naših političnih problemov za recept sile in nasilja, da izvedejo svoj ekstrem. Človek mora res s pomilovanjem zreti na takšne ljudi, kajti oni vidijo le trenotek in ne dobe, vidijo fazo in ne razvoja, so to najslabši delavci in najslabši svetovalci, blazni otročaji, ki se niti pri svojem, niti pri drugih narodih iz zgodovine niso naučili prav ničesar; zato jim je navidezen, trenoten, netrajen uspeh več, kot v težkih duševnih naporih iz poštenosti, razuma in srca rojena rešitev. Tudi tukaj smo na važnem razpotju, ali bodo odločevali, ali vsaj soodločevali ti elementi!

Škodljivost velesrbskega koncepta.

Velesrbski koncept, kakor ga je pripravil Vesnič in ga skuša udejestviti ob znanih okoliščinah vidovdanska ustava, je temeljno zlo v naši državi poleg moralnih

Davidovič piše Pašiču.

Po vseh listih kroži naslednje pismo, ki ga je v ponedeljek poslal g. Ljuba Davidovič g. Nikoli Pašiču: Gospod predsednik! Storili smo vse, da pomagamo temu nesrečnem ljudstvu v Bregalnici. Nič ni pomagalo, niti prošnja kralju, niti pritožbe notranjemu ministru. Ministrove obljube se niso izpolnile. Vaše nasilne oblasti z Vašo vednostjo pobijajo narod. Zapirajo, tolčejo, ubijajo! Klic »udari« se je izpremenil v klic »ubijaj«! Kri se preliva kakor v vojni. Vse se je podalo na ta barbarski posel. Veliki župan prednjači: »če se pritoži, pretepite ga!« Tako odreja po telefonu ta junak, ki po šesti uri ne sme iti iz svojega stanovanja. Ali veste, na koga se to nanaša? Na g. Drakaloviča, starega učitelja in narodnega delavca, ki je za te kraje storil v narodnem oziru več kakor Vi, gospod Pašič, in jaz. Za nagrado pa sedaj dobiva batine. Zakaj? Zato, ker tudi sedaj brani nedolžne, kakor je to delal za časa turške vlade. Krivda preganjanih je ta, ker so glasovali za demokratsko stranko. Izvolili so gospoda Šumenkoviča namesto g. Mito Dimitrijeviča. Izbrati med to dvojico boljšega, je bilo jako lahko. Izvolili so ga, zato sedaj strašno trpijo. Ali z barbarstvom ste hoteli še nekaj.

Sklenili ste, da volitve v Bregalnici razveljavite. Zato sedaj strašite volivce, da pri ponovnih volitvah ne bi glasovali za demokratsko stranko. To je grdo. Nedo- stojno je to, g. Pašič, ne samo lepe in davne preteklosti radikalne stranke, temveč tudi naše težke sedanosti. Vemo, da se največja barbarstva v celi državi izvršujejo po navodilih Vašega zaupnika za take stvari. Naslednik Tisze, Khuenov učenec Svetozar Pribičević je njih metode prinesel v našo državo. Samo on lahko govori za Sumadijo, da je izdajalska. Tako se on zahvaljuje njeni širokogrudnosti in njenim žrtvam. Ali poleg najem- nika mora nositi odgovornost tudi gospodar. Odgovorni ste tudi Vi, gospod Pašič! Da ne bi po svoji stari navadi zopet rekli, da niste vedeli, Vas o tem obveščamo. V naši državi se ne sme ubijati brez odgovornosti. Ta mora priti prej ali slej. Ne pozabite tega! Ne prosim. Protestiram. Dvigam svoj glas v obrambo nedolžnih. Varujte se njihovih kletev, g. Pašič! Te so težke, tudi kadar padajo na nedolžne, naravnost strašne so, kadar padajo na brezdušne nasilnike. — Ljuba Davidovič, narodni poslanec.

Sporazum večine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Radikali so po raznih svojih glasnikih in posredovalci začeli govoriti o sporazumu, češ, Pašič ima večino Srbov, Radič večino Hrvatov, dr. Korošec pa večino Slovencev in sedaj bi bil čas, da se izvede sporazum. Poročali smo že, da se trudi v zagrebškem »Jutarnjem listu« neka »posebna stran« dokazati, da ima Pašič voljo za sporazum, ki mu tudi vidovdanska ustava ne more biti v zapreko. Hrvati-radičevci, kakor tudi Zajedničarji — pa soglašajo v mnenju, da so to samo lepe in prazne besede, ki prikrivajo pravi radikalski namen: cepitev opozicijskega bloka.

Hrvatska nezaupljivost do radikalskega sporazuma ima prav tehtne razloge. Hrvati vprašujejo: kje in kako se je Pašič izjavil in zavzel za sporazum, kaj je delal doslej celih šest let in kaj je storil po volitvah leta 1923, ko so mu Hrvati in Slovenci po zagrebškem protokolu pripomogli do samoradikalne vlade? Vprašuje se tudi, kaj dela sedaj in kako naj se sedanji dogodki spravijo v sklad z njegovo, baje tako trdno in gotovo voljo za sporazum.

Najprej so posredovalci radikalov sicer govorili, da bi se morale najprej popraviti razne krivice, ki so se dogodile pri volitvah, sedaj so pa na to čisto pozabili, ko pripovedujejo, da je vse odvisno od Radiča in njegove stranke. Pravijo, da se tla realne politike v naši državi začnejo z brezpogojnim priznanjem monarhije

in če Hrvati to storijo, da bo šlo vse sporazumno in tako gladko, da še vidovdanska ustava ne bo na poti.

Načrt tega »sporazuma« omenja nas Slovence samo tako ob strani, stranko dr. Spahe sploh nič, o Davidoviču pa pravi, da njegova stranka za sedaj nič ne pomeni. Iz tega sledi, da bi radi radikali Hrvate odrgali od zaveznikov ter Radiču stavili svoje pogoje. Če jih izpolni, bi utrdili svojo oblast, če jih pa kot nesprejemljive in neodkritosrčne odkloni, bo pa samo on kriv, da ni rešen hrvatsko-srbski spor. Pašič seveda ne bi bil kriv, ker ni ničesar obljubil in storil, kriv bi bil samo Radič, Hrvati bi nosili vse posledice, radikali bi pa imeli veliko veselje in korist, da so razbili opozicijo ter predvsem Davidoviča in poštene, za sporazum iskreno zavzete Srbe odrgali od Hrvatov in Slovencev.

Ker Pašič še niti besedice ni rekel o tem, kako si predstavlja rešitev notranjega državnega vprašanja, so mu pa poskusili dati nekaj sporazumaškega izraza s tem, da so na veliko opisali njegov spor z ministrom dr. Lukiničem. Ta vneti Pribičevićev tovariš je baje na ministrski seji predlagal, naj se banska palača v Zagrebu kot zadnji spomin na nekdanje čase spremeni v šolo, Pašič je pa vstal in rekel: »Ovako nemože da ide, tako! — Kraljevski dvor bomo napravili iz banske palače!« — Pač za zelo naivne morajo imeti Hrvate, če mislijo, da bo hrvatski svet ob slučaju popustljivosti glede kake palače zagledal v Pašiču voditelja bratskega sporazuma in rešitelja vseh sporov.

Velike skrbi Pribičevićevih demokratov.

Za pisanjem demokrat. listov o sijajni zmagi in bodočnosti nacionalnega bloka, se skriva skrb, da ne more biti večje. Pribičevićeva skupina se nahaja v največji zadregi. Radikalski posredovalci hodijo okrog skupin opozicijskega bloka ter naglašajo pred vsem, da so bili Pribičevići demokrati samo navadno orodje v rokah radikalne stranke, orodje, ki se po prosti volji rabi in zavrzé, ali pa zamore, ki izvrši svojo dolžnost in gre. Tudi to radikali prav razločno in s posebnim povdankom naglašajo, da bodo Pribičevići demokrati odjemalci vseh grehov in vsega zla zagrešnega dosedaj. V sami nasilni politiki, katero so tako vneto nasvetovali in izvajali, imajo priliko samostojni demokrati gledati danes največjo nevarnost za svoj obstoj. Če bodo radikali sledili samostojno-demokratskim metodam in razveljavljali hrvatske mandate, bo to pravo pogrebno zvonjenje Pribičevići skupini. Z večino

slabih deset glasov napram opoziciji so Pašiču Pribičevići demokrati potrebni. Če pa Pašič oškrne opozicijo saj za kakih deset hrvatskih mandatov, je pa gotovo, da bo Pribičevićevce odslovil, ker jih ne rabi. Samostojni demokrati so danes že na tem, da odsvetujejo razveljavljanje hrvatskih mandatov, ter iz strahu za svoj obstanek javno razpostavljajo veliko nedoslednost glede svojih dosedanjih metod in svojega bistva. Če pa radikali hrvatske mandate pustijo, pa nevarnost za samostojno demokratsko skupino še vedno ostane, ker se lahko Pašič s to ali ono skupino opozicije ali pa celo s celim opozicijskim blokom sporazume in potem seveda še temeljitejšo brne svoje dosedanje zaveznike. Naj bo tako ali tako, naj gre sem ali tja, nevarnost za samostojne demokrate ter njih skrb sta tako velika, da ni utehe v nobeni samoprevari.

defektov, ki jih imenujemo korupcija, pa imajo svoje korenine tudi v posledicah izvršive gornjega koncepta seveda poleg subjektivne moralne pokvarjenosti.

Ta velesrbski koncept s svojim zakonodajnim in upravnim centralizmom nam prinaša ogromno gospodarsko škodo, še bolj pa ubija pri ljudeh zavest ponosnega in svobodnega državljanstva, ki je začetek in konec prave državitvornosti, vzbuja in utrjuje pa sedaj mesto tega, najmanj pri polovici državljanov zavest podložnosti, gospodarskega izkoriščevanja in politične brezpravnosti.

Velesrbski koncept nam ubija pravi demokratizem, ki poleg svobode pozna tudi obveznosti — dolžnosti. Mi bi s pametno decentralizacijo zakonodaje in uprave lahko ubili vso medsebojno mržnjo, olajšali in pospešili pa gospodarski napredek. Naše ustavo, na papirju parlamentarno življenje ne bi bila fikcija, temveč realno dejstvo, kar bi nas znatno približalo demokratičnim,

zapadnoevropskim kulturnim državam. Tudi tukaj smo na razpotju in usodepolno bo, kam krene politični razvoj prihodnje tedne.

Mi gremo nasproti večjim bojem in poizkusom za ohranitev obstoječega stanja in s tem za poglobitvijo ekstremov, ali ustvarjanjem poštenih in pametnih kompromisov.

Da pa pride do teh, je treba poleg pameti še nečesar, kar je v politiki ravno tako važno: odkritosrčnosti in poštenosti! Udejestvovanje na tej podlagi rodi najlepše in edino trajne uspehe, ker rodi veliko spoštovanje in še več ljubezni do naše skupne stvari, s tem pa je ustvarjen granitni temelj: državljanska samozavest.

Ali nam osebe, izišle iz letošnjih volitev dajejo verjetnost in s tem upanje? Pašič je pred letom rekel v skupščini: »Gospodo, pak ako ne ide tako, možemo i drukčije«. Kaj je mislil s tem, bomo videli, kaj misli in dela Zerjav in Pribičević — pa že vemo.

Prvi „uspehi“ Narodnega bloka.

(Na naslov dr. Žerjava, dr. Pivka in — propadlega kandidata »nesebičnega radikala« Podlesnika).

Velenje, 22. februarja 1925.

Komaj so minule volitve, moramo okusiti »dobrote« centralistov, kateri so med volitvami obljubovali, da bodo samo oni sposobni in voljni vse storiti, da se razmere v Sloveniji temljito zboljšajo in odstrani vsa nezadovoljnost. Liberalcu, naj si nadeva katerokoli ime se ne sme nič verjeti. Njemu je prvo kapitalizem, banke in veletrgovci, potem jata dobro plačanih agitatorjev, Sokoli in orjunci, za kmeta, malega obrtnika, malega trgovca in delavca se ne briga, te sloje se le išče ob času volitev, da bi glasovali za centralistične, kapitalistične stranke, in pomagali do oblasti onim, ki bi rajši danes ko jutri upropastili srednji stan.

V zahvalo za to, da je delavstvo v okrožju Maribor in Ljubljana oddalo več tisoč glasov za takozvani narodni blok in omogočilo izvolitev dr. Pivka in dr. Žerjava, se je sedanja vlada najprej spravila nad delavstvo. V našem rudniku se odpušča delavce dan na dan, namerava se odpušiti več sto rudarjev. A tudi preostalim ne bo na rožicah postlano, ker se bo bajde delalo samo tri dni v tednu. Iz zlobe in framasonske zagrizenosti se namerava bajde določiti za delo nedelja, četudi se štiri dni v tednu ne bo nič delalo. O socialnem mišljenju in o ljubezni do delavstva ter skrbi za prospeh rudnika najboljša priča dejstvo, da se bo več ko polovica rudarjev odpušila, da se bo delalo samo tri dni v tednu, a ostala bo cela jata »uradnikov«, ki so priganjači za kapitalistični režim, slabi delavci, a zato tembolj navdušeni Sokoli in orjunci. Tako izgleda liberalna skrb za ljudstvo in naj liberalci kandidirajo kot narodno-napredna, ali narodna, ali demokratska stranka ali kot narodni blok, je vse eno; zgodovina vseh časov in vseh narodov in tudi zgodovina našega malega naroda nas uči, da liberalna stranka, naj jo vodi dr. Kukovec ali dr. Žerjav, naj je privesek dr. Pivko, dr. Božič ali Verdnik, Kac ali Podlesnik, zastopa samo interese kapitalistov.

Kaj pa je vzrok postopanja v rudniku Velenje? Zakaj se sredi zime mečejo delavci na cesto? Vse to se vrši po navodilih samega ministra Žerjava. Ko je postal neizvoljeni poslanec Žerjav minister za šume in rude, se je v krogih rudarskih podjetij in rudarskih strokovnjakov javno govorilo, da je Žerjav — minister Trboveljske družbe. Demokratska stranka dobiva za svoje liste in nikdar site agitatorje v Ljubljani in Mariboru — imenujejo se sicer skromno predavatelji z dobro mesečno plačo itd. — iz državne blagajne in od Slavenske banke težke milijone. Ker pa je Slavenska banka v zelo ozki denarni zlahti s Trboveljsko družbo, zato je Žerjav prevzel ministrstvo za šume in rude, da more — tem »revnim« kapitalistom pomagati kot strokovnjak pri raznih »kapitalističnih« podjetjih. Po načelu »roka roko umiva« je za kapitalistično laži demokratsko stranko vneti Žerjav šel takoj na delo. Kdor koli je imel opravka z ministrstvom, ve, da se je do prihoda Žerjava v to ministrstvo uvaževalo predloge vodstva rudnika in vse storilo, da je rudnik napredoval. Kdor je služboval v Velenju v času, ko je vodil rudnik inženir Cihelka, se ni mogel načuditi uspehom. Meseč za mesecem se je produciralo več premoga, za premog so se dobili dobri, stalni odjemalci, zalog ni bilo, ali so bile povsem neznatne. Minister za šume in rude ni bil v isti dobi Slovenec, ni bil Žerjav, v Velenju niso komandirali orjunci, se vozarili na državne stroške okrog, zidali Sokolske dome, za rudnik pa se malo ali nič brigali. Minister Žerjav naj pregleda v ministrstvu dnevna in mesečna poročila našega rudnika in spoznal bo, da

je bil rudnik takrat zelo aktiven in da bi se še lepše razvijal, ako bi se pustilo v Velenju prejšnjega ravnatelja.

Odkod naenkrat ta preobrat? Zakaj nazaduje rudnik od meseca do meseca? Trdi se, da so cene premoga iz velenjskega rudnika tako visoke, da ne more prenašati konkurence s premogom v Trbovljah, in da so vsled tega bili primorani mnogi stalni večji odjemalci, kakor železnica, cinkarna v Celju itd. opustiti dobavo premoga iz Velenja. Poznavalci razmer v Velenju se opravičeno vprašujejo, ali se nalašč ne zvišujejo cene v ta namen, da se Trboveljska družba iznebi konkurence in da lahko dela kar hoče. Sliši se, da hoče država prodati premogovnik Angležem, ker bi gotovi ljudje pri tem zaslužili milijone na provizijah. Žerjav je lahko pomosen na tako gospodarsko politiko, ki gre za tem, da se slovenska posest spravlja v roke inozemcem in pospešuje židovsko-nemška Trboveljska družba. Da pa bo več provizij, treba rudnik popolnoma degradirati, potem pa kot neznosno breme države prodati po že davno napravljenem načrtu.

Žerjav in cela demokratska stranka se ne more izgovarjati, da ni poznala razmer in da ni bila pravocasnno obveščena. V ministrstvu leži lepo število spomenic sedanjega vodstva rudnika, v katerih se nahajajo predlogi za zboljšanje razmer, malo dobre volje je trebalo in obstoj rudnika bi bil zasiguran, s tem obstoj več stotin rudarjev in njih družin ter ohranitev gospodarskega stanja v okraju. Nešteto kmetov, obrtnikov in trgovcev, vohče cel okraj Šoštanj je odvisen od dobrodokega premogovnika Velenje. Kar nam je pustila nemška avstrijska vlada, to nam jemlje — slovenski liberalni minister, Žerjav. Z delavskimi glasovi izvoljeni poslanec dr. Pivko naj vpraša Žerjava, zakaj se v ministrstvu niso upoštevali predlogi slovenskih poslancev, predloženi pred več meseci, vpraša ga pa naj tudi, kaj je z električno centralo in drugimi napravami, katere so rudniku zasigurali prejšnji ministri za šume in rude, ki pa niso bili Slovenci in tudi ne laži demokrati. Mož velikih obljub dr. Pivko, ki je na vse pretege hvalil beograjski centralizem, naj se pri inž. Cihelku in sedanjem vodju rudnika o rentabilnosti premogovnika informira in izvedel bo, da je rudniku zasiguran napredek in državi lep čisti dobiček, ako vlada pospešuje z naročili rudnik ko prejšnja leta in ustvari one naprave, katere so premogovniku prejšnji ministri zasigurali.

Po Šaleški dolini se razlega jok rudarskih družin, rudarji, ki še hodijo na delo, gledajo s strahom v bodočnost, občine in vsi gospodarski krogi se vprašujejo, kaj bo, ako se kar naprej odpušča rudarje in zatrjuje, da se bo le 200 rudarjev obdržalo. Gospodarski interesi celega okraja Šoštanj zahtevajo, da glasno in odločno protestirajo vse organizacije delavcev, kmetov, obrtnikov in trgovcev, da protestirajo vse občine in okrajni zastop, da vsi prebivalci Šaleške doline brez razlike strank jasno in s povdarmom povemo vladi, ministru Žerjavu in njegovi laži demokratski stranki:

Ne pustimo uničiti rudarjev in njih družin, ne pustimo pa tudi propasti ostalih slojev, osobito gospodarskih krogov, kateri žive vsied pogrešene gospodarske politike seuanje vlade, v obupnih razmerah.

Živeti hočemo tudi mi, a ne — samo kapitalistična Trboveljska družba, dr. Žerjav, dr. Pivko in ostalo krdelo kapitalizem podpirajočih Jutrovcev!

Politične beležke.

Novi zakonski osnutki. Odkar je bil na kronskem svetu prebran nekaj delovni program Pašič-Pribičevićeve vlade — če bo ta sploh ostala po 8. marcu — se najdejo po vladnih listih najrazličnejši slavospevi na zakonodajstvo Pašičeve vlade. Med zakoni, ki so se prebrali kot nekaj vladni program je pa treba v prvi vrsti vzeti že invalidski zakon ne samo kot navadno agitacijsko sredstvo za radikale in Pribičevićeve demokrate, ampak tudi za pravi napad na upravičene želje invalidov. Če bo PP. vlada ta zakon sploh izvedla, je gotovo, da ga bo izvedla brez sporazuma z invalidsko organizacijo. Sporazumno z invalidsko organizacijo je hotela izvesti invalidski zakon lansko leto Davidovič-Koroščeva vlada, a to so preprečile znane intrige, s katerimi je PP. vlada zopet prišla na površje. PP. časopisje piše tudi o velikem napredku, ki ga pomeni nameravani tiskovni zakon. Iz zanesljivih virov je pa razvidno, da se namerava uzakoniti osnutek tiskovnega zakona, ki je bil izdelan že začetkom 1923. V tem osnutku je sicer precej lepših besed o svobodnem tisku, ki se pa popolnoma izgubijo v celi plohi določil o odgovornosti za tisk in o smeri časopisja. Ko se z enim členom preventivna cenzura zanika, se pa s celo vrsto drugih členov najhujša cenzura odnosno postopanje proti tisku uvaja z vidika državnih in vojaških interesov. V tem osnutku je na primer tudi člen, ki ne prepoveduje samo razmotrivanje o vojski kot taki, ampak tudi vsako kritiko posameznih oficirjev in kakor je še posebej povdarjeno, »vojaških starejšin«. Odgovornost za tisk nosijo poleg odgovornih urednikov tudi vsi drugi uredniki, izdajatelji, tiskarji, raznaševalci in celo tiskarsko osebje, predvidene so pa kazni za urednike od večmesečnega do večletnega zapor. Kakor poroča beograjska »Prav-

da«, nameravajo ta osnutek sedaj še v toliko spremeniti, da se kazne ne bodo glasile na zapor, ampak na robijo, to je težko ječo in da bodo o pisavi in o krivicah posameznih listov razsojale po svoji uvidevnosti izvršilne, to je policijske oblasti. Vse to, kar ima osnutek novega tiskovnega zakona dobre in potrebne, se bo izgubilo, če bodo o tisku res lahko razsojale politične oblasti. V tem slučaju ne bo konec metod, ki so se začele udeleževati pri tisku.

Seja Hrvatske zajednice. V ponedeljek se je vršila v Zagrebu seja Hrvatske zajednice, ki je ugotovila popolno slogo hrvatskih narodnih zastopnikov in popolno soglasje v bloku opozicije. Dr. Trumbić in drugi govorniki so zavračali kot navadno obrekovanje in spletkarjenje vse vesti o pogajanju, ki naj bi ga bili na lastno pest začeli nekateri hrvatski poslanci z radikali. Odločno se je povdarjalo, da hrvatski narodni poslanci ne bodo kršili zavezništva in sporazuma z Davidovičem in dr. Koroščem. Seji je prisostoval tudi bivši poslanec pop Djoka Popović, ki je bil iskreno pozdravljen kot zastopnik srbskih prvoboriteljev za bratski sporazum.

Pripravljanje novega zakona o tisku. V ponedeljek zvečer se je vršila pod predsedstvom Pašiča ministrska konferenca radi osnutka novega zakona o tisku. Razpravljalo se je o prvem delu osnutka, ostalo je pa odloženo za drugo konferenco. Naglašja se, da se bo upošteval tudi osnutek, ki ga je izdelalo in predložilo Jugoslovansko Novinarsko Udruženje.

DOKUMENT VOLILNEGA NASILJA.

Pred sestankom verifikacijskega odbora zbira opozicija vse dokaze za volilna nasilja, ki so se žalibog vršila pri teh volitvah po vseh okrajih naše države. Med temi mnogoštevilnimi dokumenti volilnega nasilja se nahaja tudi okrožnica, katero je razposlal vsem

sreznim bilježnikom srezniki načelnik v Batini (ob borsansko-slavonski meji) Živojin Jovanović. Ta okrožnica se glasi takole: G. bilježnik! Za na dan . . . januarja 1925 ob . . . uri je dovoljeno zborovati demokratski in bunjevački stranki. O tem še boste prejeli posebno obvestilo, a ker ste agilen član narodnega bloka, vas pozivam, da po mogočnosti na miren način storite vse, da bo shod kolikor mogoče slabo obiskan. Radi tega pazite na osebnosti, ki se bodo udeležile tega zborovanja, na osebe, ki bodo pasivne, sploh na vse, kar se dogaja pri omenjenih osebah. Pazite na to, kaj bi se naj govorilo in kako agitiralo, to mi morate pismeno sporočiti potom posebnega kurirja, kakor hitro kaj vidite ali slišite. V slučaju, da se kaj dela na škodo interesov narodnega bloka, pokličite na odgovor dotične osebe in morate to preprečiti, seve, kolikor mogoče na miren način, da se ne da nasprotnikom materijala, da bi napadali oblast potom tiska. Ako ne boste postopali po zgoraj podanih navodilih, ako ne boste poslali točnih poročil in ne ob pravem času, Vas smatram za protivnika narodnega bloka in kot tak boste nosili posledice, ki ne bodo izostale. Da bi se dale smernice za delo narodnega bloka, morate poslati poročilo o stanju posameznih strank s prognozo.

V prvi vrsti pride v poštev način agitacije posameznih strank, navdušenje državljanov za to ali ono stranko, nato mišljenje državljanov o razpoloženju za posamezne stranke, želje državljanov in kako bi se jih pridobilo, da bi glasovali za narodni blok. Zvedel sem, da se je demokratska stranka, koje nosilec liste je Ljuba Davidović, sporazumela z bunjevačko stranko, a te slednja je razcepljena. Anton Bošnjak (bunjevec) ima posebno listo, ki bo doprinesla mnogo koristi narodnemu bloku, ker napada demokrate, a demokrati se zaganjajo v bunjevačko stranko, kar znači, da ne bo dobila količnika niti ena, niti druga. Razven tega dela Bošnjak proti vsem drugim strankam, izvemšji narodni blok, ker je obljubil, da ne bi nastopal proti. — Tej okrožnici je še dodano opozorilo bilježniku, da naj pošlje natančno prognozo in poslala se mu bo celo posebna skica, kako naj to prognozo sestavi. Končno se bilježniku naroča, da zahteva od čuvarjev skrinjic pred dvema pričama izjavo, da ne bodo čuvali skrinjic in to izjavo naj pošlje s povratnim receptom okrožnemu sodišču.

Okrožnic, kakor je ravnokar pribita, je po južnih krajih od strani upravnih oblasti kar deževalo. Prinašali bomo javnosti v informaciji samo najbolj značilne.

Uboga ministra. Največja reveža v sedanji vladi sta pač hrvatska odpadnika Šurmin in Drinkovič. — Vstopila sta v vlado, nadejoč se, da bo s preganjanjem ostalih hrvatskih strank ostalo njima par poslanskih mandatov, toda reveža sta se hudo vštela. Ostala sta brez mandata in od dne do dne pričakujeta, da bodeta za vedno morala pustiti nehvaležno politiko. Najhuje je pa za odpadnika to, da ju sedaj obdolžujejo nasilja pri volitvah na Hrvatskem. Samostojni demokratje napadajo Šurmina in Drinkoviča, da sta hotela izposlovati med drugim tudi, da se odstranijo volivne skrinjice HRSS in da so samo samostojni demokratje preprečili, da se to ni zgodilo. Dr. Šurmin je tudi vedno najenegičnejše zagovarjal uničenje mandatov HRSS, samo, da bi prišel na ta način do mandata. Iz napadov samostojnih demokratov se vidi, da so rabili odpadnika Šurmina in Drinkoviča samo zato, da jima naprtijo vso krivdo na hrbet, potem pa ju poženejo iz vlade.

Po svetu.

Konferenca Društva narodov. Dne 7. marca se prične v Zenevi 33. zasedanje Društva narodov. Konferenci se pripisuje osobita važnost, ker bo na njej rešeno vprašanje ženevskega protokola, za katerega sta se svojčas toliko trudila Herriot in Macdonald. Društvo narodov bo na tej konferenci razpravljalo o 22 vprašanjih; na prvem mestu je ženevski protokol o razorožitvi. Angleška vlada ga ne priznava in s tem je že v naprej obsojen na gotovo smrt. Vsekakor ga bo zamenila nova pogodba, ki bo zagotovila neko mednarodno varnost. Dalje se bo razpravljalo o vojaški kontroli v premaganih državah, o saniranju Avstrije in Madžarske, o sprejemu Poljske v stalno vojaško komisijo in o vprašanju mesta Gdanske. Važno bo tudi vprašanje narodnostnih manjšin, ker ležijo pri Društvu narodov številne pritožbe o njihovem preganjanju.

Manifestacije za republiko v Nemčiji. V Magdeburgu v Nemčiji se je vršila ogromna manifestacija republikanskega združenja »Schwarz-rot-gold«. Ta manifestacija je bila dosedaj najbolj številno obiskana ter računajo, da se je sprevoda udeležilo nad 100 tisoč oseb, dočim je bilo gledalcev okrog 150 tisoč. Slavnostne predstave, ki se je vršila zvečer v gledališču, so se udeležili odlični predstavniki nemških republikanskih strank, med njimi predsednik državnega zbora Loebe in bivši kancler dr. Wirth.

Ameriško posojilo Poljski. Poljakom se je posrečilo, najeti v Ameriki posojilo v znesku 50 milijonov dolarjev. Prvi obrok bo te dni izplačan. Posojilo se mora vrniti v 25 letih. Obresti znašajo 8 odstotkov, emisijski tečaj 95, povračilo pa 105 odstotkov.

Mesto razorožitve — oborožitev. Svet varajo z napovedovanjem razorožitve, velesile pa tekmujejo med seboj, katera se bo bolj oborožila na morju in v zraku. Ameriški odbor za državno obrambo razpravlja o postopanju zračne flote, češ, da je sedanja premajhna. Načelnik generalnega štaba je izjavil na seji, da bi sovražna letala lahko tekom 24 ur mesto Newyork popolnoma uničila. Na seji so dalje ugotovili, da razpolaga ameriško vojno letalstvo le z 21 letali za zasledovanje

mesto s 100, da ima le 24 letal za metanje bomb mesto 58, in da so havajski otoki, Panamski kanal in Filipini popolnoma brez obrambe. Vojaški krogi smatrajo, da bo parlament dovolil potrebne kredite za izpopolnitev ameriškega vojnega letalstva. — Nekateri londonski listi ugotavljajo, da gradi Anglija letos 16 novih vojnih ladij, Združene države 11, Japonska 25, Francija 32, in Italija 16. Graditi pa nameravajo še: Anglija 9 ladij, Združene države 9, Japonska 43, Francija 49 in Italija 34. V Washingtonu sklenjena pogodba ni imela drugega uspeha kakor omejitev gradnje velikih ladij, zato pa grade toliko več lahkih križark, torpedovk in podmornic.

Ruska izjava o Besarabiji. Jurjenjev, sovjetski poslanik v Rimu je dal novinarjem v glavnem naslednjo izjavo: Rumunija je pred osmimi leti izrabila notranje spore v Rusiji ter je z orožjem zasedla Besarabijo, katero drži še danes pod svojo oblastjo. Znan je sklep ambadorske konference koncem leta 1920, po katerem se Rumuniji prizna oblast nad Besarabijo. Ta sklep so podpisale nekatere sile, ki so bile tedaj še v vojnem stanju z Rusijo, druge sile so zopet podpis odklonile in tako nima ruski narod nobenega vzroka, da bi priznal veljavnost in pravomočnost tega sklepa. Ta sklep je navadna kršitev mednarodnega prava še vsled tega, ker ni imel nihče pravice, da odločuje o usodi pokrajine, ki se še po vojnih pravilih ne bi mogla in smela dodeliti Rumuniji. V besarabskem vprašanju je zavzela sovjetska vlada popolnoma pravilno stališče, ko prej omenjenega sklepa ni priznala. Rumunija se dobro zaveda, da za zasedbo Besarabije nima nobene pravne podlage in zato se tudi tako nervozno trudi, da bi pripravila druge države do sprejetja in potrdila pariškega sklepa od leta 1920. Pa če bi velesile in druge države tej želji tudi ugodile, bi bil sklep tako dolgo neveljaven, dokler ga istotako ne potrdi v prvi vrsti zainteresirana Rusija. Iz lasnega nagiba in prave popustljivosti je predlagala Rusija za Besarabijo plebiscit, a tudi tega plebiscita se Rumunija boji računajoč s tem, da bi se besarabsko prebivalstvo že iz samega odpora proti dosedanemu rumunskemu upravnemu terorju in proti nesposobnosti izreklo za Rusijo. Pri vsem tem, kar je Rumunija dosedaj poskušala in počenjala glede Besarabije, Rusija pač ne more verjeti, da bi se druge sile in države zavzemale in zalagale za rumunski imperikalizem.

Delavski izgredi v Rusiji. V področju Urala je prišlo v večjih industrijskih centrih do delavskega štrajka. V Jekatarinenburgu štrajka 2000 delavcev. Vlada je hotela štrajk z brutalno silo preprečiti, ter je dala postreliti okrog 200 štrajkačev delavcev. To nasilje je ostalo delavstvo še bolj razburilo in v mnogih mestih je prišlo do krvavih izgredov.

Dnevne novice.

LOTMERSKE NOVICE.

Prlekija je oddaljena od prometa, nova železnica pa še vozi tako po »puževce«, da se pri nas marsikaj zgodi, kar drugod ni mogoče in kar bi povsod drugod že iz stališča ugleda in javne varnosti odklanjali. — Poglejmo si malo bližje najnovejšo liberalne »štikelce«!

V občini Cven je dobila liberalna gostilničarka, katera se vedno okrog hvali, da jo »ščiti« okrajno glavarstvo, četudi še nikdar ni imela strelnega orožja v rokah in še ni bila nikdar na lovu in mogoče komaj razločuje zajca od fazana, lovske karto in orožni list, da se bo še v naprej liberalna jara gospoda razveseljevala na lovu, jedla in pila, kakor pravi lačenbergerji zastoj. Na račun občine Cven. Občina Cven dobi mesto ponujenih 30.000 K le 2000 K lovske zakupnine, zato pa se gosti liberalna jara gospoda. Gospod glavar, vprašajte gospoda velikega župana, ali se tako štiti samouprava občin, kakor tudi, kdo bo povrnil občini diferenco, ko se bo zadeva v Beogradu obravnavala kot slučaj demokratske korupcije! Gospod glavar, ali bodete poskrbeli, da bo gostilničarka tudi sama hodila na lov, ali bodete prevzeli odgovornost, ako se zgodi na lovu kaka nesreča?

Znani slabostojnejš Roškar na Cvenu ima brod na Muri, o katerem je izdal hidrotehnični oddelek v Mariboru odlok, da se mora zapreti, ako se temeljito ne popravi. Roškar se je peljal v Maribor, prišel domu, svojim zvestim je pripovedoval, da je »mazal« in — izostala so vsa popravila. Ali je Drašek »mazal« ali ne, ne vemo, gospod veliki župan lahko to ugotovi, ako pregleda cel akt in izve, da je brod še vedno v tako strašnem stanju, da je nevarnost za človeško življenje in življenje živine, ki se prevaža. Ali bodo morale občine in potniki zahtevati komisijo, ker oblasti ne store svoje dolžnosti. Naj se gospod veliki župan, ki je med volitvami tako pridno obiskoval razne kraje, potruji enkrat k Muri in ogleda ta — predpotopni brod! Mogoče tudi tu diši po korupciji!

V volilni dobi se je v potu svojega obraza trudil za Žerjavovo stranko mož, ki je zapravljal dva grunta v Ljutomeru, mož, ki ga hudomušneži imenujejo »predelavca vseh vmajuhov«, mož, ki že dolgo vrsto let živi brez dela, — Franc Sever iz Ljutomera. Podpirala ga je pri tem delu njegova hči, učiteljica na Cvenu, katera bi se naj bolj brigala za šolo, kakor pa delila šolski deci ničvredne liberalne letake. Ker je Sever svojčas, ko je prišel ob grunt, preklinjal ustmeno in pismeno Mursa in liberalno stranko, ter jih dolžil, da so ga uničili, ga kot velikega »prijatelja« dela ni gnala k agitaciji ljubezen do stranke, temveč — masten zaslužek iz državne kase. Zato se ne smemo čuditi visokim davkom, gospod Sever in drugi taki agitatorji dosti — nučajo.

Druge »slavne« Lotmeržane bomo ob drugi priliki — fotografirali! —

Italijansko-jugoslovanska konferenca. Predsednik sen. Quartiere je podal novinarjem nekaj prav zadovoljivih izjav glede uspehov konference. Rekel je, da so dani vsi pogoji, da se v vseh vprašanih doseže sporazum; predsednik jugoslovanske delegacije dr. Rybar da je visoko izobražen mož in da izredno dobro pozna potrebe Italije. Glede Reke se je sporazum že dosegel v tem smislu, da bo Jugoslavija svobodno uživala vse dobrote dobro urejenega pristanišča kakor je reško, na drugi strani se bo pa italijanska trgovina neovirano razvijala preko jugoslovanskih železnic. Ta teden začno delegati obravnavati vprašanja, tičočna se Zadra, pri čemer bodo sodelovale odlične osebnosti iz Zadra.

Preiskava proti Radiču. Preiskava proti Radiču se pomika proti koncu. Že prve dni meseca marca bodo zaslišane prve prič. Najprej bodo izpovedali svoja pričevanja novinarji in to vsi oni, ki so poslušali Radičeve govore in o njih poročali v razne liste. To zasliševanje bo lahko trpelo več let. Vsi Radičevi govori so bili vendarle objavljeni v vseh mogočih listih. Zakaj zasliševati novinarje, ko je pa vse in še več nego je Radič govoril, davno objavljeno.

Strela ubila dve osebi. V selu Krstacin pri Mostaru se je dogodila te dni za zimski čas neobičajna nesreča. Brata Marko in Nikola Matkovič sta se vračala domov, ko ju je na potu zatekla nevihta; v zavetje sta se spravila pod veliko bukev, v katero je nenadoma udala strela. Marko je bil takoj mrtev, Nikola pa je bil težko ranjen. Ker je ležal v gozdu, mu ni pomagalo klicanje na pomoč; našli so ga šele čez par dni pod razbito bukvo mrtvega.

Avtomobilna nesreča v Beogradu. Avto Anglo-petrolejske družbe v Beogradu je te dni povozil beograjskega trgovca Rubenoviča. Ko je šofer opazil, da se žrtev nahaja pod avtomobilom, ga ni ustavil, ampak v strahu pognal še hitreje. Avto je vlek el trgovca še kakih 100 metrov dalje po tlaku ter ga popolnoma zmečkal. Končno je ljudstvo navalilo od vseh strani na avtomobil ter prisililo šoferja, da ga je ustavil. Masa bi bila brezvestnega šoferja na mestu linčala, da ga ni rešila policija.

Oče varal sina z njegovo ženo. Pred sarajevskim sodiščem se bo razpravljala te dni zanimiva tožba. Mladi kmet Milivoj Orašanin toži svojega očeta, da ga je varal z njegovo ženo. Orašanin je pred sodnijo iznesel zanimive podatke o svoji ženitvi. V vojnem času, ko je bil Milivoj 15 let star, mu je nekega dne rekel že skoro 60letni oče, da se mora oženiti. Izbral mu je nevesto, hčer najbližjega sosedu. Milivoj je s svojo mlado nevesto proslavil svatbo, kakor se spodobi po starih običajih, toda na koncu gostije ga je čakalo čudno razočaranje: Ko so svatve odšli, se je sprivil oče nad svojega sina, ga najprej premlatil, nato pa odgnal od hiše ter mu zapretel s še hujšimi batinami, če se vrne. 15letni revež se je ustrašil očetovih groženj ter pobegnil od doma, oče pa je živel z njegovo ženo skupaj. Milivoj je dolgo taval po svetu ter delal v raznih krajih kot delavec, dokler ni slednjič postal pametnejši ter spoznal, da se najde lek tudi proti očetovemu nasilju. Vrnil se je v Sarajevo ter vložil tožbo proti svojemu očetu, da mu vrne njegovo ženo, katero si je protizakonito prilastil.

Sreča beograjskega natakarija. Neki Momčilo Ivanič, natakari v Beogradu, je te dni dobil iz Amerike nepričakovano vest, da mu je umrl njegov stric ter mu zapustil celokupno premoženje, ki znaša v naši valuti okrog 27 milijonov dinarjev. Srečni natakari je seveda takoj zapustil službo in živi sedaj kot bogat milijonar na račun svojega umrlega strica.

Iz Maribora.

Orlovski akademija v Mariboru. Orlovski odsek v Mariboru priredi akademijo dne 1. marca t. l. ob 5. uri popoldne v dvorani Zadržne gospodarske banke, Aleksandrova cesta 6. Zato si usoja odbor tem potom sporočiti vsem prijateljem orlovstva, da se dčbe vstopnice za to priliko v predprodaji v knjigarni sv. Cirila na Koroški cesti 5 in in pri njeni podružnici: Aleksandrova cesta 6. Ker je spored bogat in pester, naj nihče ne zamudi te prilike. Bog živi! — Odbor.

Pofesor dr. Anton Medved v Mariboru je nenadno in nevarno obolet na pljučnici. Bolezen je opasna, bolnika so prepeljali v bolnico. Priljubljeni gospod doktor se priporoča stanovskim tovarišem v memento!

Aretirali so v soboto na kolodvorski pošti poštnega uradnika Koserja. Že delj časa je bil osumljen, da je odpiral pisma, v katerih se je nahajal denar. Prvotno je bil nastavljen na Glavni pošti, kjer je bil velik prijatelj g. vodje pošte. Tu se je že delj časa govorilo, da nekdo odpira pisma. Med uslužbenstvom je bila javna tajnost, da ta »nekdo« ne more biti nihče drugi nego »oberdemokrat« Koser. Iz zanesljive strani smo izvedeli, da se je med tem časom, ko je »nekdo« odpiral pisma, osmelil vodja glavne pošte zmerjati uboge, a poštene poštne uslužbence, kakor da bi bili le-ti krivi vseh nepravilnosti, ki se godijo neda-leč od g. »višjega.« Uradnik Koser je bil nato premeščen na kolodvorsko pošto, kjer je — glej čudo — zopet užival izvanredno naklonjenost vodje tamošnje pošte g. Jaketa Novak. Pazno oko poštenega poštnega uradnika je tukaj opazovalo vse kretnje in početje uradnika Koserja. Že pred 8. februarjem je bila poštna direkcija v Ljubljani obveščena o početju Koserjevem. Sam diktator dr. Janžekovič je bil natanko informiran o podrobnostih Koserjevih dejanj. Ali pred 8. februarjem, t. j. pred volitvami se Koserja ne sme »skiniti«, se je glasilo povelje iz glavnega tabora samostalnih demokratov! Koser je bil namreč eden najhujših agitatorjev za dr. Pivkovo stranko. Pred njim nisi bil varen ne na cesti, ne v gostilni. Če je Koser vedel, da si državni nastavljenec, te je obdeloval s tako vsiljivostjo, da kaj takega še nisem opazil nikjer. Koser je sodeloval tudi v crjnskkih pohodih. Tudi sokolski znak je neprestano dičil njegova prsa. Med tem pa je pridno odpiral pisma na pošti. To delo mu je postala prava bolezen. Mož je znal, da je javnost govorila o odpiranju pisem na pošti I. in II. Celo neki list je opozarjal oblasti na to dejstvo. Policija je bila obveščena o celi zadevi. Kljub temu Koser ni prekinil svojega delovanja. V soboto, dne 21. februarja, so šele napravili konec njegovemu početju. Preiskava bodognala marsikatero skrivnost, ki se dogajajo na mariborskih poštah. Kot pošteni kritiki si dovoljujemo k tej stvari pripomniti sledeče: Zadnje mesece, kar je na vladi Žerjav, preganjajo poštene in sposobne poštne uradnike kar na debelo. Veliko število so jih že pregnali na Balkan. Kogar dr. Janžekovič, Jaka Novak ali Marolt sumijo, da je »klerikalec«, ali da ne trobi v Žerjav-Pivkov rog, vsakega ob-sodijo na pregnanstvo. Tako so bili družinski očetje in možje-poštenjaki Klemenčič, Majhen, Šuman in še mnogi drugi za svoje pošteno politično prepričanje telegrafično prestavljeni na jug. Kaj mar Žerjavovim okrutnežem ubogi otroci in bolehe žene. Tako se dela pod sedanjim režimom. A tipi, kakoršen je Koser in še nekateri drugi, pa so ostali . . . Daleč smo prišli pod Žerjavovo knuto! — Povdariti moramo, da je družina Koserjeva poštena. Mat in brate niso krivi, ako je eden član zašel v tabor, ki ni bil nikdar pošten.

Sumljiva kampanja proti mestnemu električnemu podjetju. V nedeljo se je radi zapadlega južnega snega pretrgal nekje glavni dovod iz elektrarne Fale ter ukinil tok. Tudi v mestu je ležalo vse polno pretrganih telefonskih žic, ki so se v noči deloma odstranile, da ne motijo rednega prometa. V pondeljek zjutraj so se zopet pojavila motenja na falskih dovodih, ki pa so bila odstranjena. Da se je pisalo o temni mariborski nedelji, je razumljivo, neopravičena in nekako sumljiva so pa zbadanja in očitanja proti tehničnemu vodstvu električnega podjetja, ko so neprilike z lučjo že dolga leta tako česte v Mariboru in ko se v nobenem oziru ne morejo pripisovati na rovaš sedanjega tehničnega vodje, ki je ravno nasprotno v pogledu razsvetljave v kratki dobi svojega službovanja že toliko storil. Posebno krivično je pa podtikanje nesreče obratovodje g. Rudla, ko je vendar sedanji tehnični vodja našel ponesrečenca že peto leto v tej službi. Izgleda, da se za celo neokusno in krivično kampanjo pod imenom »gospodarskih krogov« skrivajo ljudje, ki imajo posebne, a nečedne račune z mestnim električnim podjetjem.

Spor v »Panoniji«. Ko so bili pristaši Samostojne kmetijske stranke še edini, so ustanovili trgovsko družbo »Panonija«. Pred volitvami, ko sta iz SKS izstopila dr. Vošnjak in Drogenik, je nastal razdor tudi v družbi »Panonija«. Družba je kupila v Melju hišo umrlega »Orienta«. Do izvedbe kupčije ni prišlo, ker sta Vošnjak in Drogenik odpovedala. »Panonija« je pred volitvami šarila v delokrogu marječkega Šikerja, barbarskega Bračiča in ruperčkega Petriča s cenim petrolejem. Od kmetov so pobirali deleže za »Panonijo«. Bojimo se, da marsikateri, ki se je vpisal v »Panonijo«, ne postane

AKADEMIJA
mariborskega orlovskega odseka se vrši v nedeljo, dne 1. marca t. l. ob 5. uri popoldne v dvorani Zadržne gospodarske banke. — Prijatelji naše mladine iskreno vableni!

nesrečen. Saj je Zerjavov Agromerkur tudi nekaj pomajal petrolej.

Seja okrajnih odborov SLS in zaupnikov za mesto Maribor se je vršila dne 23. februarja ob zelo veliki udeležbi. Porazdelilo se je podrobno delo po okrajih in ulicah. O političnem položaju je poročal poslanec gospod Žebot. Veselo znamenje je, da so naši zaupniki tudi po volitvah ostali aktivni in se pridno pripravljajo na novo boje.

Tajništvo Slovenske ljudske stranke za mesto Maribor ima svoje uradne prostore v društveni sobi na Koroški cesti št. 1 (prtiličje). Uradne ure so: vsako nedeljo in praznik od 9. do 12. ure dopoldne, vsako soboto pondeljek in četrtek popoldne od 4. do 7. ure. Tajništvo sprejema prijave volilnih upravičencev, ki niso bili vpisani v volilne imenike in v svrhu, da se preskrbi uradni vpis v volilni imenik. Obenem daje tajništvo nasvete tudi v davčnih in drugih zadevah.

Premestitev uradov finančnega okrajnega ravnateljstva v Mariboru. Uradni zgorajšnjega ravnateljstva so se minuli teden preselili iz sedanjih prostorov na Ciril-Metodovi cesti na Slomškovo trg 11, tik glavne pošte, kjer se uraduje od 23. t. m. zopet v polnem obsegu. Sprejem strank pri vseh referatih samo od 10. do 12. ure predpoldne, izvzeti so absolutno neodložljivi in zelo nujni in važni slučajji, v katerih zamorejo stranke tudi v ostalih uradnih urah osebno intervenirati.

Povišanje cene pivu. Zadruga gostilničarjev, kavarnarjev in hotelirjev v Mariboru objavlja, da je prisiljeno povišati cene pivu, ker so se pivovarne v Sloveniji kartelirale ter pivo znatno podražile. Cene se zvišajo dne 25. februarja t. l. ter bodo sledeče: V gostilnah 1/2 l (vrček) 4 din., čaša (2/3 l) 2.75 din., steklenica 6 din. V kavarnah: vrček (1/2 l) 6 din., čaša 3.50 in steklenica 6.50. Specijalna piva so še za 50 para dražja od zgoraj navedenih cen.

Nadaljevanje rednega občnega zbora mariborske podružnice vojnih invalidov se vrši v nedeljo, dne 1. marca t. l. ob 9. uri dopoldne v Gambrinovi dvorani. Na dnevnem redu je volitev novega upravnega in nadzornega odbora. Ker je na zadnjem rednem občnem zboru z veliko večino izvoljeni predsednik tov. A. Krepek odklonil ponovno izvolitev, bo treba voliti tudi novega predsednika. Dolžnost članstva je, da se občnega zbora polnoštevilno udeležijo. Vstop je dovoljen le proti članski knjižici in plačani članarini. Gerentski sosvet podružnice UVI. v Mariboru.

Zborovanje članov Oficirskega doma. V nedeljo, dne 1. marca, se vrši v prostorih Uradniške menze na Slomškovem trgu letni občni zbor vseh članov Oficirskega doma v mariborski garniziji. Spored zborovanja je sledeči: 1. Poročilo sedanjega uprave, 2. predlogi upravnega odbora in poedinih članov, 3. volitev poverjenikov za pregled letnih računov, 4. predlogi za dopolnitev in spremembe pravil in 5. volitev novih članov upravnega odbora. Člani, ki nameravajo po točki 2 in 4 staviti predloge, naj jih pisмено dostavijo predsedniku Oficirskega doma, polkovniku g. Stojanu Nikoliču, najdalje do 27. t. m. Na zborovanju se opozarjajo tudi gg. rezervni oficirji ter se vabijo k čim številnejši udeležbi.

Osrednje društvo nižjih poštinih in brzojavnihih uslužbencev, podružnica Maribor, javlja javnosti, da priredi dne 10. maja t. l. vliko dobrodelno tombolo. Eventuelni dobiček j namenjen dobrodušnim namenom in sicer za podporanje vdov, sirot in bolnih poštinih uslužbencev. Prosimo vsa druga društva, da se ozirajo na našo zgolj humanitarno prireditve in na ta dan opuste morebiti nameravavne svoje prireditve. — Odbor.

Zborovanje trgovcev. Trgovski gremij sklicuje za soboto, dne 28. t. m., ob 20. uri, v hotel »Kosovo« na Grajskem trgu zborovanje svojih članov, da se pretresejo nekateri predlogi, ki pridejo na občnem zboru gremija na dnevni red, kakor: ureditev radi pobiranja podpor in daril raznim društvom, brezposelnim in dr., dalje glede izpremembe pravil radi omejitve števila vajencev, radi ustanovitve bolniške blagajne za delodajalce in o drugih važnih zadevah. Da se izognemo dolgim debatom na občnem zboru, je to predzborovanje neobhodno potrebno in se vsi gremijalni člani vabijo, da se ga v čim večjem številu udeležijo.

Narodno gledališče. Repertoar: Četrtek, dne 26. februarja: »Ksenija« in »Cavaleria Rusticana«, ab D kuponji. — Petek, dne 27. februarja: »Vdova Rošlinka«, ab. B kuponji. — Sobota, dne 28. februarja: »Ksenija« in »Cavaleria Rusticana«, ab. E kuponji. — Nedelja, dne 1. marca: »Moloha«, ab C, premijera.

Odpovedana predstava »Moloha.« Ker dne 22. t. m., ni bilo pravočasno električnega toka ter se je domnevalo, da istega sploh ne bo v doglednem času, smo morali nedeljsko premijero »Moloha« odpovedati. Ker se vršijo ta teden vaje za opero in so že tudi napovedana gostovanja tekom tega tedna, se mora preložiti premijera »Moloha« na nedeljo, dne 1. marca. Že kupljene vstopnice za »Moloha« veljajo torej za dne 1. marca.

Premijera Parmove opere »Ksenija« in gostovanje g. Cammarotte. V četrtek, dne 26. t. m., se vrši premijera Parmove opere v dveh dejanjih »Ksenija.« Za danes omenimo, da je »Ksenija« ena najboljših glasbenih del priljubljenega pokojnika Parme. Isti večer se bo vprizorila vedno priljubljena Mascagnijeva opera »Cavaleria Rusticana«, kjer bo gostoval kot Turridu g. Cammarotta, ki je pri nas jako uspešno gostoval v operi »Carmen« kot Don Jose.

Strogi pasji zapor. Mestni magistrat opozarja lastnike psov, da se je pojavila v mestu pasja steklina ter proglašja strogi pasji zapor. Pse, katere se jemlje na cesto, je zavarovati z nagobčniki in obenem voditi na vrvici, vsi drugi psi pa morajo biti pripeti na zanesljivi verigi. Iz območja

mestne občine se smejo psi odstraniti le z dovoljenjem mestnega magistrata in če jih spozna živinozdravnik kot popolnoma nesumljive. Strogo je prepovedano jemati pse v gostilne, kavarne in druge javne prostore (trgovine, mesnice, zabavišča). Pse, ki ne bodo po določbah zavarovani in prosto stikajoče mačke bo mestni konjač brez izjeme usmrtil. Prestopki proti odredbi mestnega magistrata se bodo strogo kaznovali. Ker še ni dognano, če ni pes, na katerem je bila ugotovljena steklina, ogrizel ljudi ali druge pse, naj se vsak sumljivi slučaj takoj prijavi mestnemu magistratu.

NOVE KNJIGE.

Božične in druge mladinske igrice. Zbrala S. M. Serafina Zdolšek, šolska sestra v Mariboru. Založba Tiskarne sv. Cirila. Obseg 80 strani. Cena 11 D. Knjižico smo že zelo potrebovali. Saj ni bilo za razne božične in druge prireditve dobiti primernih iger. Knjižico toplo priporočamo.

Živ pokopan. Po angleškem izvirniku A. Bennetta priredil Paulus. Založila Tiskarna sv. Cirila v Mariboru. Obseg 144 strani, cena 8 D. To je X. zvezek Cirilove knjižnice. Povest je jako mična, zato bodo gotovo vsi prav radi segli po nji.

LISTEK.

Slovenske gorice.

Opis. — M. Ljubša.

(Konec.)

Na drugem mestu imenuje Bartsch Slovenske gorice: Dežela počitka, kakšne ni več na zemlji. In: Ne more se do konca prepeti, nobena povest in noben klic opisati božje spravljnosti tega štajerskega juga tam v očigled neskončno modrikaste daljave! Mirnost čez vse uspavajoče materine pesmi, složnost, ki v prisrčnosti življenjskega čuta presveti Zveličarjeve besede: Mir z vami, vse spev, tihota, ki po svoji velikosti in sladkosti prešine kosti; — to je poletno razpoloženje tam v spodnještajerski neizmernosti! Nikjer na zemlji ni sveta za srca, ki si žele domov, za porušena dušna koleša, za solnčno hrepenenje, za pobožnost ali dvom na Boga, za beg iz boli, za smrtni strah, za vse, kar vas je storilo bolne, vi živci, vi svetovni ranjenci, vi hrepenedi; nikjer ni takega sveta, kakor je ta, poln sladke upijanosti božje in panteističnega sna v nizvano, ki čaka na vas, ki ste zgubili raj!

V resnici zvišeno opevanje Slovenskih goric! Kajpada Bartsch — bržčas ponemčen Hrvat — Barič — je imel še poseben namen s svojim slavospevom, namreč kolikormogoče mnogo Nemcev privabiti v naše Slovenske gorice, ki bi naj bili močni podboji za nemški most do Adrije. Zato pa je »Slovenski Gospodar« v članku »Ne prodajajte slovenske zemlje« (16. nov. 1916, št. 46, str. 2) nasproti Bartschovim namenom pisal: »Lepa, rodovitna in ljubka je naša slovenska zemlja. Slovenski pesniki so jo že v starih časih opevali radi njene izredne krasote, rodovitnosti, zdrave lege in raznolikosti. Posebno naša slovenskoštajerska in slovenskokoroška zemlja je vredna, da jo čuvamo.« Na te kraje, predvsem na Slovenske gorice ob južni železnici je bil glavni naval Nemcev.

K. G. Gawalowski je sestavil l. 1914 v Gradcu: »Steiermark. Hand- und Reisebuch.« Str. 404 nsl. opisuje kratko Slovenske gorice in pravi str. 405: »Skorej povsod se speča, obiskati Mali Štajer, krasna brdovita pokrajina Slovenskih goric (in Haloze) nimajo para.«

Strojnega konstrukterja z več letno prakso in uradnika za obračunavanje delavskih mézd sprejme večje industrijsko podjetje v Ljubljani. Ponudbe pod »Konstrukter« in pod »Delavski urad« na upravo. 58 3—1

Velika zaloga

vs-h vrst čevljev za strapaco, lov in promenado.

Ia gojzarci (hribovski čevlji)

Ia zbiti sandali (popravilo kakor čevlji)

Varstv. znamka

samo Maribor, Koroška c. 19

Lastne delavnice, najboljše ročno delo!

Inserirajte!

Gawalowski je sicer pisal za deželno tujsko zvezo, bil pa je glavni tajnik »Südmarke«.

Krasoto Slovenskih goric so tudi drugi Nemci opisovali, tako neka Höfler, ki je svojo mladost preživela v Ljutomerskih goricah. O tem dejstvu smo zvedeli še le pred nekaj dnevi, a ni nam znano, kje bi se njeni spisi dobili.

Bržčas edini Nemec, ki s Slovenskimi goricami ni zadovoljen, je že tudi v začetku imenovani Johann Sölch (1919). On piše (str. 224—225): »Celo posebne vrste je pogled na Slovenske gorice bodisi že na zapadu in kake razgledne točke, n. pr. iz mnogoobiskanega Sv. Urbana, bodisi iz juga od Sv. Barbare pri Vurberku, bodisi od Sv. Ane ali končno iz vzhoda od Kapele, od koder je povsod razširen razgled: mešanica hribov in dolin, vrhov in sedel, vinogradov in lesovja, njiv in travnikov. Zmes na vsaki višini neštevilno poslopij, beleblestečih hiš in hišnih vrst, cest in potov. Od vseh strani te pozdravljajo visokostoječe cerkve, ki ti obljublajo enak razgled. Pisana menjava v posameznem in vendar skoraj utrudljiva enoličnost v celoti: to so vtisi, ki se opazovalcu pokrajine nehote vrinejo.« Potem navaja Sölch Heinz-ovo trditve, da se krajina vobče imenuje »štajerski raj« ali »dežela tisočih hribov«, katerih imen da še on ni slišal, akoravno obe označbi dejstvu odgovarjata. »Izredno značilna je tudi beseda pesnika Rud. H. Bartscha »o južnoštajerski neskončnosti«, vendar je kljub menjavanju mene še vedno utrudila.« Sölch je kakor prerok Bileam, ki mora sicer prekleti izraelski narod, ali ga vendar blagruje. Tako tudi Sölch nehote priznava slikovitost Slovenskih goric, akotudi mu ne gre od srca.

S tem končamo začasno opis Slovenskih goric. Na vrsto bi še morala priti poglavja o narodopisu, politični in cerkveni razdelitvi, o šolstvu. Dalje občni pregled zgodovine Slovenskih goric, gospodarska in kulturna zgodovina, zgodovina posameznih gradov, cerkev, krajev itd. Sicer pa tudi tukaj podane črtice potrebujejo marsikaterega dopolnila in poprave. Pa to nadaljevanje našega opisa hočemo in moramo prepustiti mlajšim močem, ki imajo za to sposobnost in čas in potrebne vire na razpolago.

Naš »opis« je večinoma nastal l. 1916 in 1917 iz prijave za predavanja v Slov. kat. izobraževalnem društvu Kres, v Gradcu, tedaj med svetovno vojno in pred polomom stare Avstrije. Odtod se pojasi marsikateri pojem in izraz, ki današnjim razmeram več ne odgovarja, pa je ostal iz nepazljivosti. Spis je prišel v list kot »zamašilo«, ako pa koga spodbudi, da ga nadaljuje, ali tudi druge kraje naše ožje domovine, ki še niso dobile svojega opisovalca, natančneje opiše, bode pravi namen opisa popolnoma dosežen.

Proda se posestvo z mlinom pri Pragerskem. — Ivan Kovač, posestnik, Črešnjevce, Slov. Bistrica. 67 3

Proda se po ugodni ceni: 1 velik črn konj, 1 par lahkih konjev, 1 platovoz in 1 kočija. — Več se poizve v trgovini Aleksandrova cesta 35. 62 3

Premog iz svojega premogokopa pri Veliki Nedelji prodaja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica št. 1—1 107

NATEČAJ

za idejne načrte stanovanjske in trgovinske hišne skupine na Kralja Petra trgu v Mariboru se podaljša

na dan 22. aprila 1925

Poizkusite enkrat s terpentinovim „GAZELA“ milom!

Jugoslavensko društvo za zaščito vjerovnika u Zagrebu, Sudnička ulica 1,

katero ima svoja tajništva v

BEOGRADU, Balkanska ulica št. 16 a,
SARAJEVU, Aleksandrova ulica št. 41
in v LJUBLJANI, Anton Knezova ulica št. 3,

preselilo se je v ZAGREBU v Sudničko ulico broj 1, II. kat., kjer opravlja svoje dosedanje posle, t. j. izravnjanja, inkaso, pravne svete ter daje informacije. 66